

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

4.31. TÜRKİYE'DE UZAKTAN EĞİTİMİ ENGELLEYEN YASAL HÜKÜMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof. Dr. Asaf Varol
Fırat Üniversitesi
İletişim Fakültesi Dekanı

ÖZET

Ülkemizde son yıllarda Üniversitelerimizin bazıları tarafından uzaktan eğitim çalışmalarına büyük hız verilmiştir. Üniversitelerimizde uzaktan eğitimi yangınlaştırmak, karşılıklı işbirliği yapılmasına imkan tanımak ve sonuçta gençlerimizin uzaktan öğretim yöntemlerinden faydalanarak eğitimlerini tamamlamalarını ve bir meslek sahibi olmalarını sağlamak amacıyla Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) bünyesinde Enformatik Milli Komitesi oluşturulmuştur. 2000 yılından beri bu komite aracılığı ile üniversitelerimizde uzaktan eğitim faaliyetlerinden uygun görülenler akredite edilmektedir.

Türkiye’de uzaktan eğitim yapılmasını engelleyen kanun ve yönetmelikler mevcut olup, bazı yasal düzenlemeler ise birbiri ile çelişmektedir. Bu çalışmada Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) tarafından yayımlanan “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim” ve “Enformatik Milli Komitesi” Yönetmelikleri, 3984 Sayılı “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun”, Cumhurbaşkanı Sayın Necdet Sezer tarafından veto edilen 4676 sayılı “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ele alınacaktır. Kanun ve

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

yönetmeliklerde uzaktan eğitimi engelleyen veya birbiri ile çelişen hükümleri irdelenerek bazı çözüm önerileri sunulacaktır.

1. MODERN ARAÇLARLA UZAKTAN EĞİTİM DÖNEMİNE GEÇİŞ

Bilişim ve iletişim alanlarındaki hızlı teknolojik gelişmeler ve eğitim kurumlarımız tarafından bu teknolojilerin kullanılması sonucunda, yeni kavramlar ile karşı karşıya gelinmektedir. Uzaktan Eğitim kavramı bu gelişmelerin ürünüdür. Son yıllarda özellikle gelişmiş üniversiteler tarafından Radyo, Televizyon, video konferans, İnternet vb teknolojiler kullanarak gelişmiş düzeylerde uzaktan eğitim yapan birçok üniversite bulunmaktadır (Varol, A., 1996).

Türkiye’de Üniversitelerde modern araçlar kullanılarak Açık Öğretim ile ilgili ilk kanun düzenlenmesinin 4.11.1981 tarihinde kabul edilen 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu olduğu ve bu kanunun lisans düzeyinde öğretim başlıklı 43 maddesinin c bendinde “Yükseköğretim kurumları, örgün, yaygın ve açık öğretim yöntemleri ile her türlü eğitim-öğretim yapabilirler” denilerek, açık öğretime geçiş verildiği görülür.

16.11.1982 tarihli ve 17860 sayılı Resmi Gazetede “Açık Yükseköğretim Yönetmeliği” yayımlanarak TRT desteği ile uzaktan eğitim çalışmalarının yolu açılmıştır. Bu yönetmeliğin bazı maddeleri aşağıda verilmiştir (**Tablo 1**).

MADDE 2. Açık Yükseköğretim,

a) Anadolu Üniversitesi’nde merkezi açık yükseköğretim,

b) Diğer üniversitelerde açık yükseköğretim olmak üzere iki farklı ortamda sürdürülür.

MADDE 4. Üniversitelerde herhangi bir öğretim programında açıköğretim yapılmasına ilgili üniversitenin önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulu tarafından karar verilir. Açıköğretim öğrenci kapasitesi, sürdürülme esasları, kullanılacak sistem ve gereç ilgili üniversitenin yetkili organı tarafından tespit edilir.

MADDE 8. Açıköğretimde, imkânlar ölçüsünde,

a) Basılı eğitim araçları, kaset, video, teyp, band ve film,

b) Radyo ve televizyon,

c) Danışman gözetiminde toplu tartışma ve benzeri gereç ve sistemlerden yararlanır.

MADDE 12. Açıköğretimde öğrencilerden bu öğretim için tespit edilen harçlar dışında, gönderilen kitap, ses ve video kasetleri, slaytlar, mektup, test deney malzemesi ve benzeri gereçlerin depozito ve ulaşım masrafları ile bunlara ilişkin gerekli ücretler ve bedeller Anadolu Üniversitesi’nde “Açıköğretim Fakültesi’nin” diğer üniversitelerde üniversite veya ilgili birimin Döner Sermayesine gelir kaydedilir.

MADDE 15. Açıköğretim yapılan her birimde açıköğretim öğrenci işleri ile görevli bir büro kurulur. Merkezi açıköğretim hizmetleri ile yükümlü Anadolu Üniversitesi yurt düzeyinde gereken bölgelerde özel büro ve rehberlik merkezleri açabilir.

Tablo 1: Açık Yükseköğretim Yönetmeliğinin Bazı Maddeleri

(16.11.1982 tarihli ve 17860 sayılı Resmi Gazete)

Açık Yükseköğretim Yönetmeliği ile Anadolu Üniversitesine uzaktan eğitim yapabilmesi için çok büyük imtiyazların verildiği görülmektedir. Çünkü Madde 2’de Açık Yükseköğretimin sürdürüleceği

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

ortamların tanımı yapılırken, Anadolu Üniversitesi bir taraf, diğer Üniversitelerin tümü ise diğer taraf olarak nitelendirilmiştir.

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, bu kanunda yapılan değişiklikler ve yönetmeliklerin sunduğu fırsatları Anadolu Üniversitesi çok iyi değerlendirmiş ve bu Üniversitemiz 1982 yılından beri uzaktan eğitim faaliyetlerini başarı ile sürdüren ve şu anda 450000 aktif öğrencisiyle eğitim veren dünyadaki mega 10 üniversiteden birisi konumuna gelmiştir.

17.8.1983 tarih ve 2880 Sayılı 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanununda Yükseköğretim Eğitim Türleri tanımlanması “Yükseköğretimde eğitim-öğretim türleri örgün, açık, dışarıdan (ekstern) ve yaygın eğitimidir.” biçiminde ifade edilmiş ve aynı kanunun Açık Eğitim tanımlanması ise “Öğrencilere radyo, televizyon ve eğitim araçları vasıtasıyla yapılan bir eğitim-öğretim türüdür.” şeklinde yapılmıştır.

1983 yılında dünyada henüz İnternet ve diğer teknolojiler bilinmiyordu. Bu nedenle açık eğitim için kullanılabilecek araçlar arasında radyo ve televizyon birinci sırada geliyordu.

2880 sayılı kanunun 25. maddesinde ise “Açık eğitim programlarının yayınlanmasında TRT imkanlarından yararlanmak üzere bu kurumla işbirliği yapılır.” denilmekte ve böylece o dönemlerde radyo ve televizyon yayınlarının tekeli olan TRT ile işbirliği yapılması gerektiği bildirilmektedir.

2. ÖZEL RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARININ BAŞLAMASI DÖNEMİ

1991 Yılı basın ve yayıncılık açısından Türkiye için bir dönüm noktasıdır. O dönemlerde özel bir televizyon şirketinin yurt dışından ve uydu üzerinden ülkemize yönelik başlattığı televizyon yayınları, 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununu ve 2813 Sayılı Telsiz Kanununu

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

adeta abandone etmiş ve Türkiye’de “Yasalar yazılmak için yazılır, uyulmak için değil” deyimini sanki de teyit etmiştir.

Birbiri ardına yerel, bölgesel ve ulusal düzeylerde yayın hayatına geçen radyo ve televizyon şirketleri, Türkiye’de mevcut yasaların kifayetsizliğini kullanarak, demokrasi, hürriyet gibi kavramlarının gölgesinde, insan hak ve hürriyetlerinin sınırsızca çiğnenebildiği, yayın organlarında kişilik onurlarının sorumsuzca kırılabildiği bir süreci başlatabilmiştir.

Bu kargaşa içerisinde medyanın güçlü teknolojilerini kullanarak TRT tekeline bağlı olmaksızın uzaktan eğitim vermek için bazı üniversitelerimiz de televizyon ve radyo yayınları başlatmıştır. Örneğin 1992 yılında Fırat Üniversitesi yerel bir televizyon birimi kurarak (Fırat TV) bilişim teknolojileri alanında sertifikaya yönelik uzaktan eğitim çalışmalarını başlatmıştır (İsbir, E., G.; Varol, A., 1997).

Fırat Üniversitesi tarafından uzaktan eğitim programına kayıt olan kursiyerlere kiralık bilgisayar verilmiş ve kursiyerlerin evlerinde televizyondan canlı yayımlanan programları seyrederek uygulamalı uzaktan eğitim yapmaları sağlanmıştır. Kursiyerler gerektiğinde telefonla canlı yayınlara katılarak, sanki de sınıfta yüz yüze eğitim alırcasına dersin hocasına sorular yöneltmişler, görüşlerini ve yorumlarını dile getirebilmişlerdir.

Fırat Televizyonu yayınlarının amacı sadece uzaktan eğitim yapmak olmamış, aynı zamanda bir yerel televizyondan beklenen diğer programların yayınlanması da gerçekleştirilmiştir. Bu özellikleri ile 1991 sonrasında ülkemizde yaşanan radyo ve televizyon furçasına Fırat Televizyonu da ilk yerel yayın yapan üniversite televizyonu kimliği ile geçmiştir.

O dönemlerde bazı üniversitelerimiz ise yerel bağlamda radyo yayınlarını başlatmış ve bu tekniği uzaktan eğitim için kullananlar olmuştur. 1994 yılı Nisanı’na kadar radyo ve televizyon şirketlerinin kurulması hızla devam etmiş ve bu şirketlerin kontrolü denetimden çıkmıştır.

3. RADYO VE TELEVİZYONLARIN KURULUŞLARI VE YAYINLARI HAKKINDAKİ 3984 SAYILI KANUN

Radyo ve televizyonların kuruluşları ve yayınları hakkında bir düzenleme getirmek ve yasal bir kimlik kazandırmak için 13 Nisan 1994 tarihinde 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları hakkındaki Kanun yayımlanmıştır. Ancak bu kanun maalesef Üniversitelerimizin uzaktan eğitim çalışmalarını engelleyecek hükümler içerecek şekilde kaleme alınmıştır. Bu nedenle üniversitelerimizin yerel ve bölgesel kapsamda radyo ve televizyon yayınları ile uzaktan eğitim yapmaları tamamen engellenmiştir. 3984 Sayılı yasa gereğince Üniversitelerimizden herhangi birisinin, özel radyo veya televizyon kurarak uzaktan eğitim vermesi mümkün değildir.

Kanunun 29. maddesinin ikinci paragrafında “Özel radyo ve televizyon kuruluşları anonim şirket olarak kurulur....” ifadesi yer almaktadır. Yani bir üniversite eğer bölgesel veya mahalli düzeyde uzaktan eğitim amacıyla özel bir radyo ve televizyon kurmak isterse, önce bir anonim şirket oluşturması gerekecektir.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi kişilerin bir anonim şirketin kurucuları arasında yer almaları mümkündür, ancak anonim şirketin müdürü olamamaktadırlar. Bunun anlamı şirketin üyelerinden birisinin mutlaka 657’nin dışında olması demektir. Radyo ve Televizyonla ilgili tüm donanım üniversitenin malzemesi olacak ve üyeleri üniversite mensupları da olsa neticede şirketin üniversite ile hiçbir yasal bağı olmayacaktır. Kaldı ki Anonim Şirketin Müdürü de

memur olamayacağına göre, üniversiteye ait malzemeler ancak bir protokolle şirkete devredilebilecektir. Hiçbir rektör, radyo veya televizyon aracılığı ile uzaktan eğitim yayınları yapabilmek için üniversitesine ait malzemeleri, üniversitesi ile ilgisi olmayan bir şirkete protokolle devretmesi riskine girmek istemeyecektir.

3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanununun 3/1 maddesi Kapalı Devre Televizyon Sistemini tanımlamaktadır. Buna göre, “Kapalı Devre Televizyon Sisteminin: Genel televizyon yayını dışında eğitim, öğretim, güvenlik ve turizm gibi belirli amaçlar için bir bina dahilinde veya birbiri ile ilişkili binalar grubunda kullanılan kablolu televizyonu” kastettiği belirtilmektedir. Bu durumda uzaktan eğitim amaçlı televizyon yayını ancak biri birine bitişik binalar içerisinde yapılabilir sonucu çıkmaktadır.

Bazı üniversitelerimiz İnternet üzerinden radyo ve televizyon yayınları yapmışlardır. Verilen hizmet netice itibariyle radyo veya televizyon yayıncılığıdır. İnternet üzerinden bu yayınlar, tüm dünyaya neşredilmiş olmaktadır. 3984 Sayılı yasaya göre bu yayıncılığı bir üniversitenin yapması mümkün değildir. Çünkü bu tür bir yayıncılık, İnternet’le ulaşılan mekanlar bitişik bina olarak nitelendirilemeyeceğine göre kapalı devre olarak adlandırılmaz. Eğer bir üniversite bir Anonim Şirket aracılığı ile bu tür bir yayıncılık yapıyorsa, yayını yapan üniversite değildir ve muhtemelen yasaya karşı bir kılıf uydurma işlemidir.

Fırat ve Selçuk Üniversitelerinde kendi yerel televizyonları aracılığı ile bazı dersler televizyondan yayımlanarak uzaktan eğitim yapılmaktadır. Öğrenciler televizyondan anlatılan bir dersi evlerinde takip etmekte, hatta bu tür derslerin sınavlarına ise İnternet üzerinden girebilmektedirler. Bu uygulama sayesinde özellikle sosyal ve kültür derslerinde bir tek hoca ile büyük öğrenci kitlelerine eğitim verilebilmektedir. Bunun sonucunda

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

dershane yetersizliği, hoca eksikliği gibi sorunlarla karşılaşmadığı gibi, sistemin çok ekonomik olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Bazı üniversitelerimizin iletişim fakülteleri bünyesinde hizmet veren radyo ve televizyon yayınları, yasa ile çeliştiği için kapatılmıştır. Söz konusu bu fakülteler yıllardır yayın yapabilmek için yasanın değişmesi mücadelesini vermektedirler. Ancak bu yasa değişikliği isteklerinde başarılı olamamışlardır.

4. ÜNİVERSİTELERARASI İLETİŞİM VE BİLGİ TEKNOLOJİLERİNE DAYALI UZAKTAN YÜKSEK ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ VE SIKINTILAR

Dünyadaki gelişmiş ülkelerin bir çoğu sanal ortamları kullanarak uzaktan eğitim vermektedirler. Bu bağlamda Yüksek Öğretim Kurulu, 14 Aralık 1999 tarihli ve 23906 sayılı Resmi Gazetede “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği” yayınlamış, Türkiye’de üniversitelerimiz arasında uzaktan eğitimi yaygınlaştırmak istemiştir. Üniversitelerarası iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan yapılan ön lisans, lisans ve yüksek lisans eğitiminin amaçları, Üniversitelerin eğitim-öğretim olanaklarının paylaşılmasını sağlayarak üniversiteler arasında akademik yardımlaşmayı kolaylaştırmak, Bilgi ve İletişim teknolojilerinin sağlandığı etkileşimli ortam, çoklu ortam olanakları ve sınırsız bilgiye ulaşabilme özellikleri sayesinde eğitimin etkinliğinin artırılması, Yükseköğretimi yeni öğrenci kitlelerine yaygınlaştırmak ve verimini artırmaktır (Resmi Gazete, 1999).

İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim, yükseköğretim kurumlarında yürütülen programlarla ilgili olarak açılan dersler arasından seçilen ve bir bölümü veya tümü bu tür yöntemlerle verilen dersleri ya da derslerin oluşturduğu ön lisans, lisans ve yüksek lisans diploma programlarını kapsadığı, bu derslerin ve programların İnternet,

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

diğer veri iletişim ağıları veya radyo bağlantılı olarak verilebileceği, bu tür eğitimde video kaset, CD Ses/ Video kaset, CD, kitap gibi eğitim gereçleri ile telefon, televizyon ve posta gibi iletişim araçları da kullanılabilirliği belirtilmektedir. Yani derslerin radyo bağlantılı verilebileceği ve bu amaçla televizyonun da kullanılabilirliği belirtilmektedir (Resmi Gazete, 1999). Maalesef bu madde 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun ile çelişmekte ve niçin çeliştiği ise yukarıda anlatılmıştı.

Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) 1999 Aralık ayında başlattığı Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim çalışmaları sonucunda Fırat Üniversitesi elemanları tarafından “Robotik” isimli bir ders Web ortamına aktarılmış ve uzaktan eğitim programı çerçevesinde 2000-2001 öğretim yılı Bahar Döneminde Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi öğrencilerine verilmiştir. 2001-2002 öğretim yılı güz döneminde de Sakarya Üniversitesi öğrencileri tarafından bu ders alınmıştır. Robotik isimli bu dersin senaryosu, video çekimleri, görsel animasyonları, kurgusu ve diğer benzeri işlemlerinin tümü Fırat Televizyonu stüdyolarında hazırlanmıştır. Böylece Fırat Televizyonu, uzaktan eğitimin bir parçası olarak etkin bir biçimde kullanılmış olmaktadır.

1998 Ağustos’u ile birlikte Fırat Üniversitesi Rektörlüğünün Genel Koordinatörlüğünde Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin oluşturdukları “Ortak Girişim” aracılığı ile yürütülen ve GAP’tan sonra bölgedeki en büyük proje olan Doğu Anadolu Projesi (DAP) kapsamında, Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki üniversiteler arasında uzaktan eğitim sisteminin kurulmasının gerekliliği Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer almıştır.

Bu projenin Devletimizin en etkin birimleri arasında yer alan ve geleceğin planlarının yapıldığı kuruluşlarından biri olan Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı’nca Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında zikredilmesi, bölgenin eğitim problemlerinin ancak bu yöntemle çözülebileceği gerçeğinin sonucudur. Bölgedeki üniversiteler arasında video konferans sistemi kurularak uzaktan eğitimin yürütülebilmesi için televizyon, radyo, kamera, uydu yayıncılığı vb yeni teknolojilerin kullanılması zorunludur. Fırat Televizyonu bu sistemin önemli bir parçası olarak kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

h. ENFORMATİK MİLLİ KOMİTESİ YÖNETMELİĞİ

Enformatik Milli Komitesi’nin amacı, yükseköğretim kurumlarında iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan eğitim ve enformatik alanlarında, eğitim-öğretim olanaklarının planlanması ve eğitim etkinliğinin artırılması amacıyla, Üniversitelerle işbirliği içinde araştırma, inceleme ve değerlendirmeler yaparak Yükseköğretim Kuruluna önerilerde bulunmaktır (Resmi Gazete, 2000).

Komitenin görevleri,

- Yükseköğretimde enformatik (bilişim) alanında, eğitim, öğretim ve altyapı konusunda ilkeleri belirlemek, stratejik planlamalar yapmak ve Yükseköğretim Kuruluna sunmak.
- Üniversitelerce yapılan çalışmaları izlemek, değerlendirmek, koordine etmek ve Yükseköğretim Kuruluna önerilerde bulunmak.
- Enformatik ve uzaktan eğitim alanında faaliyette bulunan yurt içi, yurt dışı kamu ve özel kesim kuruluşları ve yükseköğretim kurumları arasında işbirliği ve koordinasyon sağlamak.

- “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”nin Enformatik Milli Komitesi’ne verdiği görevleri yerine getirmek.
- Enformatik ve uzaktan öğretim alanlarında çalışmalar yapan yükseköğretim kuruluşlarına ve mensuplarına, çalışmalarında yardımcı olmak, Komite ve Yükseköğretim Kurulu kararlarıyla projeler vermek, projeleri izlemek ve proje sonuçlarının ülke çapında etkili bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak.
- Enformatik ve uzaktan öğretim alanlarında çalışma yapan, kişi ve kuruluşların, Komite ve Yükseköğretim Kurulunca onaylanmış projeler kapsamında olmak kaydıyla, yurt içi ve yurt dışında yapacakları, toplantı, temas ve kısa süreli çalışmalarına destek sağlamak.
- Uzaktan öğretim ve enformatik kapsamında, Yükseköğretim Kurulu tarafından verilen diğer görevleri yapmak şeklinde belirlenmiştir (Resmi Gazete, 2000).

Enformatik Milli Komitesinin çalışmaları sonrasında Türkiye’de Uzaktan Öğretim çalışmaları belirli bir düzen içinde yürütülmeye başlanılmıştır. Ancak bu komite ilk çalışmaya başladığında örneğin 1-2 yıl içerisinde en azından değişik üniversitelerinin ortak girişimi sayesinde bir sanal bölüm açılabilceği düşüncesi hakimdi. Bu tür çalışmaların çoğalmasının sonucunda da ABD’deki 52 üniversitenin ortak yürüttükleri NTU (National Technological University) yüksek lisans programlarının bir benzerinin lisans veya lisansüstü çalışmaları için Türkiye’de gerçekleştirilebileceği ümit edilmişti. Maalesef bu çalışmalar çok ağır gitmekte ve arzu edilen hızlanma sağlanamamaktadır. Engeller şöyle sıralanabilir (Varol, A., 2001).

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

Enformatik Milli Komitesi 2000 yılı içerisinde Üniversitelere yaptığı duyurular sonrasında uzaktan eğitim yöntemi ile ders açarak sunucu olmak isteyen üniversiteleri ve ders almak isteyen istemci üniversiteleri saptamak amacıyla bir dizi faaliyetler sürdürmüştür. Enformatik Milli Komitesi devreye girdikten sonra Web’e dayalı uzaktan öğretim şeklinde verilmek üzere akredite edilen ders sayısının başlangıçta sadece altı olması, hedeflenen rakamın çok gerisinde kalmıştır.

Enformatik Milli Komitesine sunulan projeler çok titiz incelenmekte, büyük bir profesyonellikle hazırlanması istenmekte ve öğretim elemanlarının çalışmaları teşvik edileceğine, uygun olmadığı bildirilerek kısa yoldan reddedilmektedir. Çalışmaları reddedilen öğretim elemanlarının durumları, psikolojik olarak bu tür çalışmalar yapmak isteyenlerin de arzusunu kırmaktadır. Örneğin 2001 yılında 18 civarında web tabanlı dersler hazırlanmış ve bu derslerden sadece üç tanesi ön elemeyi geçebilmiştir. Oysa her projede eksikliklerin ne olduğu belirtilerek bu çalışmaları yapanlardan düzeltme istenseydi, çalışmayı yapan öğretim elemanları teşvik edilmiş olurdu. Bu açıdan ele alındığında Enformatik Milli Komitesi, çok sıkı bir denetim yaparak, dolaylı da olsa Türkiye’de uzaktan eğitimi yavaşlattığı kanısı hakimdir (Varol, A., 2001).

Enformatik Milli Komitesi, ülkemizde uzaktan eğitimi yaygınlaştırarak öncelikle sanal bölümler ve bilahare sanal üniversite açmak için politikalarını yeniden belirlemelidir.

4676 SAYILI KANUN

Mevcut 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluşları ve Yayınları Hakkındaki Kanun, üniversitelerimizin radyo ve televizyonu uzaktan öğretim amacıyla kullanmalarını engelleyen maddeler yukarıda ele alınmıştır. Bu kanunu değiştiren ve TBMM’inde 7.6.2001 tarihinde kabul edilen 4676 sayılı “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu İle Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” meclisimizden kabul edilerek Cumhurbaşkanımız Sayın Ahmet Necdet Sezer’in onayına sunulmuştu. Bu kanun Cumhurbaşkanımız tarafından veto edilmişti. Oysa bu kanunun 10. ncu maddesinde “...Türkiye Radyo-Televizyon Kurumuna ait radyo ve televizyonlar ile Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde yayın yapan Meteoroloji Radyosu, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde yayın yapan Polis Radyosuna ulusal, bölgesel ve yerel, *radyo-televizyon bölümleri bulunan iletişim fakültelerine yerel bazda frekanslar ve kanallar ücretsiz olarak tahsis edilir....*” hükmü yer alıyordu. Bu maddenin yasallaşması durumunda, üniversitelerimiz uzaktan eğitim yapabilmek için kendi yerel radyo ve televizyon birimlerini kurabileceklerdir (TBMM, 7.6.2001).

İnternet üzerinden radyo ve televizyon teknolojileri kullanılarak yapılacak uzaktan eğitim çalışmaları önündeki engelleri kalkması için de kapalı devre yayının tanımı değiştirilmelidir.

SONUÇ

Yukarıda detaylarıyla açıklanan hususlar dikkatlice incelendiğinde, üniversitelerimizin kendi kurdukları sistemlerle uzaktan eğitim yapmasını temin edecek yasalarda, yönetmeliklerde eksiklikler ve çelişkiler bulunduğu fark edilecektir. Demokratik, hür ve de uzaktan eğitimin hızla yaygınlaştırılabilmesi için yasalarda ve ilgili yönetmeliklerde revizyona gidilmesi kaçınılmazdır.

Enformatik Milli Komitesi ise, uzaktan eğitimin süratle ülkemizde yaygınlaşmasını temin etmek için çalışmaları hakkında özeleştiri yapabilmeli ve gerekli olabilecek yasa, yönetmelik vb çalışmaları süratle gerçekleştirerek Yükseköğretim Kurulu’na öneri olarak sunabilmelidir.

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

Enformatik Milli Komitesi, ders hazırlayan hocalara telif ücreti ödenmesi ile ilgili hazırlamış olduğu yönetmeliği taslağı, Maliye Bakanlığı’nca kabul görmemiştir. Emeklerinin karşılığını alamayan öğretim elemanları, bu alanda çalışma yapılmasının karşılıksız kalmasının sonucu olarak bu tür çalışmaya girmek istememektedirler. Uzaktan eğitim önündeki bu engelin de giderilmesi zorunludur.

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---

KAYNAKÇA

1. İsbir, E., G.; Varol, A. (1997). “Distance Learning Goals of Fırat University”, **Distance Education**, Summer 1997: 42-44
2. Resmi Gazete, (1984). “3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluşları ve Yayınları Hakkındaki Kanun, 13 Nisan 1984.
3. Resmi Gazete, (1999). “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği”, 14 Aralık 1999 tarihli ve 23906 sayılı **Resmi Gazete**
4. Resmi Gazete, (2000), “Enformatik Milli Komitesi Yönetmeliği”, 1 Mart 2000 tarihli ve 23980 Sayılı **Resmi Gazete**
5. TBMM, (7.6.2001), 4676 sayılı “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu İle Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi
6. Varol, A. (1996). “Televizyon-Telekonferans ve İnternet Sistemlerinin Uzaktan Eğitim Amaçlı Kullanımı”, **Türkiye 1. Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu**, 12-15 Kasım, Bildiriler Kitabı: 659-667
7. Varol, A. (2001), “**YÖK Enformatik Milli Komitesi’nin Görevleri ve Türkiye’de Uzaktan Eğitim**”, **Sakarya Üniversitesi, Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı, 28-30 Kasım 2001**

Varol, A.: “Türkiye’de Uzaktan Eğitimi Engelleyen Yasal Hükümler ve Çözüm Önerileri”, Akademik Bilişim 2002, 6-8 Şubat 2002, Selçuk Üniversitesi, Bildiri CD’si, Konya

---